

Pečman, Rudolf

[Zich, Jaroslav. Prostředky výkonného hudebního umění]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. F, Řada uměnovědná. 1960, vol. 9, iss. F4, pp. 114-115

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/111027>

Access Date: 03. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

nálním znění, poněvadž české překlady, někdy slohově toporné, poněkud zkreslují jejich obsahovou náplň. Slohová stránka práce trpí místy neobratnou, nečeskou stylizací, zvláště tam, kde český text je příliš závislý na cizojazyčné předloze. Proto se také vloudily do slohu nepřijemné germanismy, což se zvláště jeví ve větě a slohové stavbě. Vědecký přínos Buchnerovy práce spatřuji především v tom, že je založena na bezpečné znalosti nejen rozsáhlé odborné literatury, ale i bohatého ikonografického materiálu, takže věcným a názorným způsobem osvětlila předmět svého speciálního tématu.

¹ Z větších prací Buchnerových uveďme jeho *Nauku o hudebních nástrojích* (cyklost., Košice 1938), *Zaniklé dřevěné dechové nástroje 16. století* (Praha 1952, něm., angl. a franc. vyd. v *Artii* 1956, 2. vyd. 1957) a *Hudební nástroje od pravěku k dnešku* (Praha 1955, něm., angl. a franc. vyd. v *Artii* 1955, 2. vyd. 1957), pak četné studie, jako např. *Violy d'amour* ve sbírkách NM (ČNM CXVII, 1948, CXIX, 1950), *Objevená viola da gamba od Simona Jos. Trusky* (tamtéž CXXI, 1952), *Loutna H. Freye v poděbradském muzeu* (t.), *Rožmberská basa* (t. CXII, 1953), *Příspěvky k dějinám amatérského houslařství v Čechách* (t. CXXIII, 1954) aj.

² Jsou to především tyto práce *Doorslaerovy*: *Le carillon et les carillonneurs de la Tour Saint Rombaud à Malines* (Mecheln 1893), *Les carillon et les carillonneurs de l'église Notre-Dame au dela de la Dyle* (tamtéž 1894), *Les van den Ghein, fondeurs de la cloches, canons, sonettes et mortiers à Malines* (Antwerpen 1910), *Le carillon, son origine et son développement* (Mecheln 1911), *Le carillon de la tour de St. Rombaut à Malines* (Mecheln 1926). K historii carillonů bych doplnil ještě tuto literaturu: *P. Verheyden*, *Baiaarden in Frankrijk* (Mecheln 1926), *W. Gorham Rice*, *Beiaarden in de Nederlanden* (Amsterdam 1927), *J. S. Archer*, *On Carillon Musik* (*Music and Letters* XVIII, 1937), *F. Timmermans*, *Luidklokken en Beiaarden* (Amsterdam, 2. vyd. 1944), *B. M. Bijteläar*, *De zingende torens van Amsterdam* (Amsterdam 1947), *A. L. Bigelow*, *English Type Carilionic Bells. Their History and Music* (Sellersville-Pa 1949), *E. W. van Heuven*, *Acoustical Measurements on Church-bells and Carillons* (disert. práce s'Gravenhage 1949), *K. Lefèvre*, *Bells over Belgium* (New York 1949), *A. Lehr*, *Klokken als Muziek instrument* (Utrecht 1950) a *E. Morris*, *Bells of All Nations* (New York 1951).

Jan Racek

Jaroslav Zich: Prostředky výkonného hudebního umění. Hudební rozpravy sv. 4. Str. 117. SNKLHU, Praha 1959.

Otázkami výkonného umění zabývá se doc. dr. Jaroslav Zich soustavně již řadu let. V četných svých článcích a studiích o reprodukčním umění, které uveřejňoval porůznu v *Tempu* 1936, *Rozhlasové práci* 1947, ve *Sborníku CSAV Zdeňku Nejedlému* 1953, *Hud. rozhledech* 1955, 1956, 1958 a jinde, vykonal přípravné práce ke své dosud nejsoustavnější studii o problémech výkonného umění. Zichův přínos je hlavně v tom, že se po prvé snaží o systematiku prostředků výkonného umění, které sleduje prozatím odděleně od faktorů psychologických a fyziologických.

Ve všeobecných úvahách (str. 7–24) všimá si Zich hlavně tvůrčí povahy výkonného umění, které správně považuje za samostatný tvůrčí akt. Pro reprodukční praxi jsou však bezprostředně důležitější další oddíly knihy (str. 25 ad.), v nichž si autor klade otázky o dynamických problémech rytmických a tempových („práce s časem“), výškových (intonačních), dynamických a zvukově barevných. V těchto kapitolách se projevuje Zich jako důsledný empirik, který dovede pracovat přísnými exaktními metodami. Za velmi důležité považují Zichovo řešení otázek tak zvané vyšší intonace v oblasti vysokých tónů nebo problémy vibrata a glissanda, jež jsou stále živé zejména u smyčcových nástrojů. S otázkou správného použití glissanda i vibrata do značné míry souvisí i slohovost podání, a to nejen v oblasti staré hudby 18. století, ale dokonce i v hudbě soudobé, v níž mnohdy správně vyžadujeme strohý výraz, oprostěný od romantických manýr. Samostatně a osobitě nahlíží Zich na

účinkování v sále před obecenstvem a správně podotýká, že plastičnost podání závisí z valné části na akustičnosti koncertní síně. Kapitolka o reprodukci před mikrofonom obohacuje podnětnou knihu o další postřehy, založené na konkrétních znalostech problémů.

Zichova kniha je podstatným přínosem v oblasti estetiky hudební reprodukce. Má značný praktický dosah, ale přitom je vzdálena jakémukoliv prakticistnímu zjednodušování, jsouc koncipována podle přísných metodických zákonů, založených na empirickém výzkumu hudebního materiálu a hudební reprodukce. Její význam stoupá tím více, že se dotýká problémů, které jsou i ve světové literatuře řešeny často nekonkrétně nebo přímo nevědecky, a snaží se je poctivě analyzovat přísně vědeckými metodami. V české literatuře jde tu o prvý soustavný pokus svého druhu -- a možno říci, že pokus plně úspěšný.

Rudolf Pečman

Literatura o českém malířství 20. století za rok 1959.

Oprávněné soustředění pozornosti na současné výtvarné umění se projevilo v posledních letech také větším množstvím publikací, obírajících se tímto tématem. Nehledíme-li k řadě časopiseckých studií, které se objevovaly zejména ve Výtvarném umění, Výtvarném životě, Výtvarné práci a Tvaru, připadá největší podíl na dvě edice Nakladatelství čsl. výtvarných umělců: na edici Nové prameny a edici Současné profily. První, která v podstatě navázala na starší edici Pramenů, nesoustřeďovala se pouze na naše umění a neomezovala se jen na přítomnost; mimoto chtěla sledovat ze současného umění tvorbu těch umělců, jejichž dílo znamenalo již nesporný přínos a bylo v podstatě uzavřeno. Edice Současné profily se naproti tomu chtěla věnovat výhradně tvorbě českých žijících umělců, a to i takové, která ještě nepřekročila vrcholný bod vývoje a měla z hlediska názorového zaměření nejednou i problematickou povahu. Obě edice se pochopitelně zaměřily především na obrazovou dokumentaci díla a textové části proto vymezily jen nennoho místa. Mimo Nakladatelství čsl. výtvarných umělců se pak objevovaly publikace o našem současném výtvarném umění zejména ve Státním nakladatelství krásné literatury, hudby a umění a v několika krajských nakladatelstvích. Pokud jde o pozornost věnovanou jednotlivým oborům, daleko převládalo malířství nad sochařstvím, architekturou a užitým uměním, mimo jiné patrně proto, že malbě je z hlediska společenského významu umění přikládáno v současné době stále vedoucí místo. Tak tomu bylo i v minulém roce, kdy nejen počtem, nýbrž také významem převažovala literatura o malířství. Na co se soustředil její zájem a jakých výsledků dosáhla, ukazuje následující přehled publikací o českém malířství 20. století.

Albert Kutal, Antonín Procházka. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha. 60 str., 120 vyobr. V 1. kapitole nazvané Situace vykládá Kutal dobu, do které vrostlo pokolení umělců narozené v 80. letech. Zjišťuje její neobyčejnou složitost a vyvozuje z ní obtížnost orientace této nejmladší umělecké generace a nutnost hledat oporu v umění za hranicemi. Zjišťuje, že spletnost vztahů však byla později vyjasněna, když se naši malíři seznámili s principy Picassovy a Braquovy tvorby. Charakterizuje dále podstatné znaky kubismu a reakci našich umělců na něj. Druhá kapitola se obírá prostředím, v němž Procházka rostl, žil a tvořil, od vstupu na Akademii přes přechod do Ostravy, do Nového Města a konečně v roce 1925 do Brna. Kutal současně poukazuje i na jiné události, které měly vliv na umělce, zejména na vznik a společné vystoupení Osmy, založení Skupiny výtvarných umělců a jejího časopisu Umělecký měsíčník, jehož zaměření podrobně sleduje. Hlavní kapitola, nazvanou Dílo, autor rozdělil na pět podkapitol. První — Hledání — se zabývá Procházkovou tvorbou do roku 1910. Autor zde na jedné straně zjišťuje živelný malířský temperament umělce, na druhé straně schopnost zásahu rozumové úvahy; dále osobitost projevu, smysl pro hmotnou plastičnost věcí a sklon k lidovosti, vlastnosti, které už namnoze z dalšího díla nevyumizely. Všírá si dále vlivu, který měl na Procházku Daumier a Munch. Důraz